

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти, науки та молодіжної політики
Івано-Франківська обласна державна адміністрація
Вище професійне училище №13 м. Івано-Франківська

На допомогу
викладачу біології

Видатні вчені-біологи України

СТИСЛИЙ ДОВІДНИК

Мечников Ілля Ілліч

Микола Григорович
Ходанов

Жмалюк Ігор
Михайлович

Володимир Іванович
Верхадський

Підготувала
викладач
Полячок Т.В.

2018

Зміст

1. Передмова.....	3
2. Вчені – мислителі, Лауреати Нобелівської премії.....	8
3. Вчені – засновники біологічних шкіл в Україні.....	9
4. Вчені, які зробили відкриття в області біології рослин, тварин, людини та екології.....	12
5. Вчені – селекціонери.....	14
6. Репресовані вчені.....	15
7. Вчені сучасності та вчені Прикарпаття.....	17
8. Висновки.....	20

*«От де, люде,
наша слава,
Слава України!»*

Тарас Шевченко

Передмова

Відкриття, знахідки, гіпотези в біології є результатом діяльності вчених усього світу. Свій внесок у розвиток цієї науки зробили й українські вчені-біологи. Проте не всі вони відомі як у рідній країні, так і за її межами. І тому сьогодні нашій державі, за словами академіка Івана Дзюби, «... конче потрібно повернути Україні імена видатних діячів, митців та вчених “привласнених”...», бо серед них є чимало таких, чиїми іменами пишається весь світ». «Привласнених», або з різних причин замовчуваних.

Даний довідник створений на допомогу викладачам для використання при підготовці до уроків та для виховання патріотизму, любові до рідного краю, для осмислення величі українського народу.

Довідник «Видатні вчені-біологи України» можна використати при розгляді теми «Короткий нарис історії розвитку біології» з розділу «Вступ» курсу біології 10 класу, а також для організації проектної діяльності учнів, які досліджують історію духовно багатого, сильного, мужнього, генетично стійкого українського народу.

I. Вчені – мислителі, Лауреати Нобелівської премії.

1. Мечніков Ілля Ілліч (за праці з імунітету)
(1845 – 1945 р.р.)
2. Зельман Абрахам Ваксман (за перемогу над туберкульозом)
(1888 – 1973 р.р.)
3. Роалд Гоффман (1981р, за теорію перебігу хімічних реакцій)
(1937 р.н.)

II. Вчені – засновники біологічних шкіл в Україні.

1. Беліцер Володимир Олександрович
(1906 – 1988 р.р.)
2. Гродзинський Андрій Михайлович
(1929 – 1988р.р.)
3. Бельгард Олександр Люціанович
(1902 – 1922 р.р.)
4. Палладін Олександр Володимирович
(1885 – 1972 р.р.)
5. Холодний Микола Григорович
(1882 – 1953 р.р.)
6. Пулюй Іван Павлович
(1845 – 1918 р.р.)
7. Бах Олексій Миколайович
(1857 – 1946 р.р.)
8. Сукачов Володимир Миколайович
(1880 – 1967 р.р.)
9. Богомолець Олександр Олександрович
(1881 – 1946 р.р.)
10. Буланкін Іван Миколайович
(1901 – 1960 р.р.)
11. Вотчал Євген Пилипович
(1864 – 1937 р.р.)

III. Вчені, які зробили відкриття в області біології рослин, тварин, людини та екології.

1. Липський Володимир Іполитович
(1863 – 1937 р.р.)
2. Бец Володимир Олексійович
(1934– 1894 р.р.)
3. Тереховський Мартин Матвійович
(1740 – 1796 р.р.)
4. Богомолець Олександр Олександрович
(1881 – 1946 р.р.)

5. Заболотний Данило Кирилович
(1866 – 1929 р.р.)
6. Гамалія Микола Федорович
(1859 – 1949 р.р.)
7. Максимович Михайло Олександрович
(1804 – 1873 р.р.)
8. Шмальгаузен Іван Іванович
(1884 – 1963 р.р.)
9. Вернадський Володимир Іванович
(1863 – 1945 р.р.)
10. Висоцький гергій Миколайович
(1865 – 1940 р.р.)
11. Гришко Микола Миколайович
(1901 – 1964 р.р.)
12. Данилевський Василь Якович
(1852 – 1939 р.р.)
13. Левитський Григорій Андрійович
(1878 – 1942 р.р.)
14. Липський Володимир Іполитович
(1863 – 1937 р.р.)
15. Любименко Володимир Миколайович
(1873 - 1937)
16. Омелянський василь леонідович
(1867 – 1928 р.р.)
17. Грановський Олександр Анастасійович
(1887 – 1976 р.р.)

IV. Вчені – селекціонери.

1. Смиренко Лев Платонович
(1855 – 1920 р.р.)
2. Ремесло Василь Миколайович
(1907 – 1983 р.р.)
3. Іванов Михайло Федорович
(1892 – 1962 р.р.)
4. Кияк Григорій Степанович
(1910 – 1987 р.р.)
5. Кащенко Микола Феофанович
(1855 – 1935 р.р.)
6. Власюк Петро Антипович
(1905 – 1980 р.р.)
7. Гаркавий Прокіп Хомич
(1908 – 1984 р.р.)
8. Єремєєв Іван Максимович
(1887 – 1957 р.р.)

9. Кириченко Федір Григорович
(1904 – 1988 р.р.)
10. Черненко Семен Федорович
(1877 – 1974 р.р.)

V. Репресовані вчені.

1. Гаморак Нестор Теодорович
(1892 – 1937 р.р.)
2. Станчинський Володимир Володимирович
(1882 – 1942 р.р.)
3. Яната олександр Алоїзович
(1888 – 1937 р.р.)
4. Косач-Борисова Ізидора Петрівна
(1888–1980 р.р.)
5. Смирненко Володимир Левкович
(1891 – 1939 р.р.)
6. Вавилов Микола Іванович
(1887 – 1943 р.р.)
7. Скоробагатий Олексій Феодосійович
(1871 – 1945 р.р.)
8. Дрогобич Юрій (Юрій Михайлович Котермак)
(1450 – 1494 р.р.)
9. Горбачовський Іван Якович
(1854 – 1942 р.р.)
10. Добржанський Федір Григорович
(1900 – 1975 р.р.)
11. Чаргаф Ервін
(1905 – 2002 р.р.)
12. Зельман Абрахам Ваксман
(1888 – 1973 р.р.)

VI. Вчені сучасності та вчені Прикарпаття

1. Глоба Юрій
(1949 р.н.)
2. Ситник Костянтин Меркурович
(1926 р.н.)
3. Кочуб Микола
4. Тимочко Михайло Федорович
(1935 – 1998 р.р.)
5. Боєчко Федір Федорович
(1934 р.н.)
6. Амосов Микола Михайлович
(1913 – 2002 р.р.)

7. Мусійко Олександр Самсонович
(1903 – 1980 р.р.)
8. Поляков Ілля Михайлович
(1905 – 1976 р.р.)
9. Генік Степан Миколайович
(1936 р.н.)
10. Касіянчук Василь Дмитрович
(1948 р.н.)
11. Климчук Микола Миколайович
(1943 р.н.)
12. Криса Василь Михайлович
(1951 р.н.)
13. Новицький Василь-Ярослав
(1937 р.н.)
14. Шалімов Олександр Олексійович
(1918 – 2006 р.р.)

I. Вчені – мислителі, Лауреати «Нобелівської премії».

*«Щастя і визнання дістається тому,
хто багато працює» (Леонардо да Вінчі)*

1. Вернадський Володимир Іванович (1863-1945)

Вернадський В. І. — один із небагатьох учених-універсалів ХХ сторіччя. Він був мислителем і природознавцем найширшого профілю, одним із засновників геохімії і радіогеології, творцем біогеохімії, вчень про біосферу і ноосферу. Саме він був одним із творців і першим президентом Української академії наук.

Життя Вернадського було пов'язане з Україною, яку він досліджував, знав досконало і вважав своєю землею. Саме в полтавських Шишаках зародилося його вчення про живу речовину і біосферу.

Вражають енциклопедичні знання і величезна працьовитість вченого. За своє життя Володимир Іванович написав 416 великих робіт, з яких 100 присвячено мінералогії, 70 – геохімії, 43 – організаційним питанням, 29 – кристалографії, 21 – радіології, 14 – ґрунтознавству і т.д.

2. Мечников Ілля Ілліч (1845-1916)

Мечников І.І.– видатний світовий біолог і патолог, імунолог і бактеріолог, один із основоположників еволюційної ембріології, видавець порівняльної патології, запалення і фагоцитарної теорії імунітету; почесний член Петербурзької АН (1902) і інших зарубіжних академій; лауреат Нобелівської премії (1908).

У 1886 р. І. Мечников очолив створену ним разом з М. Гамалією першу у Росії і другу в світі Одеську бактеріологічну станцію, яка займалася виготовленням вакцин, щепленням проти сказу тощо. Широко відомими стали праці І. Мечникова про тривалість життя та причини старіння. Він створив власну науку про довголіття — «ортобіоз».

Учений вважав, що старість як хворобу можна лікувати режимом харчування і гігієнічними заходами. Також вчений вивчав проблеми інфекційних захворювань.

3. Зельман Абрахám Ваксман (1888 – 1973)

Американський вчений — виходець з України, заслужив право називатися «одним з найвидатніших благодійників людства». Біохімік, лауреат Нобелівської премії з фізіології й медицини 1952 року (за відкриття стрептоміцину — першого антибіотика, ефективного при лікуванні туберкульозу.)

Свою наукову працю вчений присвятив дослідженню екології ґрунтових мікробів та взаємодії між ними, зокрема, так званих актиноміцет. Також створив цілу групу антибіотиків.

Вчений відкрив «санітарні» властивості ґрунтових мікробів-антагоністів.

3. Ваксман заснував Інститут мікробіології і став його директором (1949).

3. Ваксман — автор багатьох книг, зокрема, «Моє життя у світі мікробів»,

«С. Виноградський», «Життя бактеріолога В. М. Хавкіна».

4. Роалд Гоффман (1937 р.н.)

Американський хімік (органічна та квантова хімія), виходець з України. Лауреат Нобелівської премії (1981) — «за розробку теорії протікання хімічних реакцій», що значно розширює можливості для планування хімічних експериментів.

Перший значний успіх до Р.Гоффмана прийшов на початку 1960-х років, коли він запропонував метод розрахунків елементарних орбітальних молекул.

Основні наукові дослідження Р.Гоффмана стосуються хімічної кінетики та вивчення хімічних реакцій. Ім'я вченого є в назвах наукових теорій, наприклад, «Правило (закон) Вудварда-Гоффмана» .

II. Вчені, засновники біологічних шкіл на Україні.

*«Всяка шoola славна не числом,
а славою своїх учнів»
(М. Пирогов)*

1. Беліцер Володимир Олександрович (1906-1988)

Академік НАН України, доктор біологічних наук (1941), професор (1936), член-кореспондент АН УРСР (1945), дійсний член АН УРСР (1957).

Беліцер вивчав зв'язки між процесами гліколізу і клітинного дихання, ввів поняття коефіцієнта фосфорилування - відношення кількостей зв'язаного фосфату та поглинутого кисню. У період з 1937 по 1941 рік В.О.Беліцер виявив спряження між передачею електронів у дихальному ланцюзі та зв'язуванням фосфату, також досліджував денатурацію, агрегацію та специфічну полімеризацію білків. З 1957 по 1980 рік вивчав утворення волокон фібрину у процесі згортання крові.

2. Гродзинський Андрій Михайлович (1926-1988)

Ботанік і фізіолог рослин, академік Академії наук УРСР, доктор біологічних наук, професор, академік-секретар відділення загальної біології АН УРСР, член Президії АН УРСР, директор Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР, голова Ради ботанічних садів України та Молдавії, засновник сучасної аллопатії та теоретичних основ фітодизайну.

3. Бельгард Олександр Люціанович (1902-1992)

Відомий український геоботанік, лісознавець, еколог, доктор біологічних наук, професор.

Вчений був організатором комплексної експедиції Дніпропетровського університету з вивчення лісів степової зони, яка об'єднала науковців різних кафедр (геоботаніків, ґрунтознавців, гідрологів, зоологів, географів, фізиків та ін.

Олександр Люціанович – автор понад 200 наукових праць, навчальних підручників і посібників, монографій, зокрема: «Лесная растительность Юго-Востока УССР» (1950), «Руководящие принципы естественных и искусственных лесов степной зоны УССР» (1952), «О структуре искусственных лесов степи» (1960), «Введение в типологию искусственных лесов степи» (1960), «Степное лесоведение» (1971) та ін.

4. Палладін Олександр Володимирович (1885-1972)

Український біохімік, засновник української школи біохіміків. У 1934 р. очолив кафедру біохімії Київського університету. З 1929 р. — академік АН УРСР, з 1935 р. — заслужений діяч науки, з 1942 р. — академік АН СРСР, з 1944 р. — академік АМН СРСР. Почесний академік Болгарської, Білоруської, Угорської, Румунської академії наук. У 1939—1946 рр. О. Палладін — віце-президент, у 1946—1962 рр. — президент Академії наук УРСР.

У 20-х роках ХХ ст. О. Палладін один із перших розпочав біохімічні дослідження нервової діяльності. Йому належить пріоритет у встановленні топографії нервової тканини. Широко відомі дослідження вченого в галузі білкового обміну та обміну вуглеводно-фосфорних сполук у нервовій тканині при різних функціональних станах, а також біохімії головного мозку при патологічних змінах в організмі.

5. Холодний Микола Григорович (1882-1953)

Видатний український ботанік, фізіолог рослин, мікробіолог, засновник вітчизняної школи фізіологів рослин, академік Всеукраїнської академії наук.

Значні дослідження академік М.Г. Холодний провів у галузі мікробіології. Вивчаючи мікроорганізми водойм і ґрунту він застосував власні методи. Тепер ними користуються мікробіологи всього світу.

М.Г. Холодний – основоположник фітогормональної теорії тропізмів, що пояснює ростові рухи рослин. Майже одночасно і незалежно від М.Холодного аналогічні ідеї висловив і обґрунтував експериментальні дані голландський фітофізіолог Ф. Вент (1928). У світі відома як гіпотеза Холодного-Вента. Його відкриття зробили революцію в мікробіології та змінило погляди вчених на походження життя на Землі. Вчення про атмосферне живлення мікроорганізмів розвивається в світі і ніколи не застаріє. М.Г. Холодний збагатив життєдайними ідеями майже всі галузі загальної біології.

6. Пулюй Іван Павлович (1845-1918)

Видатний український фізик і електротехнік, вчений-винахідник, громадський діяч. Дослідник катодних і Х-променів, які він сам назвав рентгенівськими. Жив і працював у Німеччині та Австро-Угорщині. Світовий рівень його досліджень засвідчують нагороди на всесвітніх (1878, 1881) виставках. Великі заслуги Пулюя у практичному застосуванні Х-променів.

Наукові дослідження Пулюя стосуються електричних розрядів у газах, молекулярної фізики та електротехнічних змінних струмів. Надзвичайно вагомим є внесок Пулюя в дослідження процесів у газорозрядних трубках, зокрема катодних променів та променів, що пізніше дістали назву рентгенівських. Був співзасновником рентгенології. Пулюй винахідник багатьох електротехнічних приладів, наприклад точного апарату для визначення механічного еквіваленту тепла, фосфоресційної лампи тощо. Автор понад 50 наукових та науково-популярних праць, написаних українською, німецькою та англійською мовами.

7. Бах Олексій Миколайович (1857-1946)

Радянський біохімік і фізіолог рослин, академік АН СРСР (з 12 січня 1929 р.), Герой Соціалістичної Праці (1945), лауреат Сталінської премії першого ступеня, основоположник радянської (російської) біохімії.

Олексій Миколайович довів, що основою процесу асиміляції вуглекислого газу рослинами з утворенням цукру є хімічна реакція, що відбувається за рахунок елементів води. Створив пероксидну теорію повільного окислення на основі досліджень пероксидних сполук (надвугільна кислота, пероксид водню). Довів, що саме пероксиди, утворені при фотосинтезі, є джерелом молекулярного кисню, який виділяється під час асиміляції. Відкрив оксидативні ферменти у рослин і грибів, розробив методи їх визначення. Теоретичні праці Баха про ферменти стали науковою основою розвитку харчової промисловості.

8. Сукачов Володимир Миколайович (1880-1967)

Сукачов В. М. — основоположник біогеоценології, один з основоположників вчення про фітоценоз. Його праці присвячені також проблемам лісознавства, дендрології, болотознавства, геоботаніки, систематики рослин, палеоботаніки, стратиграфії тощо.

Стояв біля витоків біогеоценології. Фахівець з теорії і методів фітоценології, лісознавства, болотознавства, історії рослинності, спорово-пилкового аналізу, захисного лісорозведення. Вніс багато нового у вчення про рослинний покрив. Розробляючи питання фітоценології, сформулював ряд положень, що стосуються завдань і методів дослідження рослинності і експериментальної фітоценології, вказав на значення їх для вирішення ряду практичних завдань в сільському і лісовому господарстві.

У 1951 АН СРСР за дослідження в області лісорозведення і в області географічних наук присудила йому велику золоту медаль ім. В. В. Докучаєва.

III. Вчені, які зробили відкриття в області біології рослин, тварин, людини та екології.

«Не погас Прометей вогонь, не погас.

І ще довго він буде світити...»

1. Бец Володимир Олексійович (1834-1894)

Український видатний анатом і гістолог, педагог, громадський діяч, професор Київського Університету, член багатьох наукових товариств.

Бец залишив близько 50 наукових праць. Роботи присвячені будові людського мозку, зокрема відмінностям у тонкій структурі (архітектоніці) різних його ділянок, зберігають своє величезне значення і досі. Це значною мірою сприяло розвиткові фізіології центральної нервової системи. Володимир Бец відкрив рухову зону кори головного мозку і описав в 1874 році велетенські пірамідні нервові клітини, названі його ім'ям.

Поряд з проблемами неврології, опрацьовував багато різноманітних питань теоретичної та практичної медицини. Він вивчав будову надниркових залоз (відкрив так звану хромафінну реакцію їхньої мозкової речовини), вперше провів систематичне дослідження розвитку й росту кісток (1877), написав кілька праць з клінічної діагностики та ін.

2. Тереховський Мартин Матвійович (1740-1796)

Біолог і лікар, один з перших дослідників-мікроскопістів, родом з м. Гадяча (Полтавщина).

1765 — 1770 — науковий співробітник Ботанічного саду в Петербурзі, з 1783 його директор. 1775 захистив докторську дисертацію у Страсбурзькому університеті «О наливочном хаосе Линнея», у якій доводив неспроможність теорії довільного зародження найпростіших. Вперше в науці застосував методи вивчення впливу електричних іскор на риб та інфузорій у воді. 1776–1779 — викладач у Кронштадтському морському шпиталі, з 1780 — у Петербурзькому Генеральному шпиталі (з 1783 — професор).

3. Богомолець Олександр Олександрович (1881-1946)

Український учений-патофізіолог. Основоположник української школи патофізіології, ендокринології і геронтології, організатор української науки. Засновник перших в Росії і Україні науково-дослідних закладів медичного профілю.

Олександр Олександрович очолював створені ним Інститут експериментальної біології та патології та Інститут клінічної фізіології АН УРСР. Опрацював ефективну методику впливу на сполучну тканину за допомогою винайденої ним антиретиккулярної цитотоксичної сироватки, відомої у цілому світі як стимулятор

функцій сполучної тканини. Автор численних праць з ендокринології, порушення обміну речовин, імунітету та алергії, раку, старіння організму тощо.

В останні роки життя Олександр Богомолець багато уваги приділяв питанням старіння організму. Як і Ілля Мечников, вважав, що людина за своєю природою може жити 125–150 років; старіння, що настає у 60—70 років — передчасне і зумовлене несприятливими умовами життя та захворюваннями.

4. Заболотний Данило Кирилович (1866-1929)

Український мікробіолог, епідеміолог, Президент ВУАН (1928–1929), засновник Інституту мікробіології та епідеміології в Києві.

Він створив 1920 року першу у світі кафедру епідеміології, працюючи ректором Одеського медичного інституту. Данило Кирилович заснував 1928 року Інститут мікробіології та епідеміології в Києві, перебуваючи в той час на посаді президента Всеукраїнської Академії наук України. Саме Данило Заболотний написав перший підручник з епідеміології, і саме він уперше організував протичумні лабораторії, а з початком Першої світової війни організував протиепідемічне забезпечення військ.

Також Данило Заболотний ініціював створення Вінницького медінституту та опублікував понад дві сотні праць, присвячених таким небезпечним інфекційним хворобам, як чума, холера і сифіліс. І хоча всі наукові здобутки давалися йому нелегко, оскільки постійно доводилося ризикувати власним здоров'ям, він завжди казав своїм учням: «Любіть правду і науку». А ще навіть у найскладніших обставинах життя Заболотного ніколи не полишало почуття гумору, тож, їдучи в далекі краї у складі експедицій для боротьби з чумою, він жартома називав себе «чумогоном» .

5. Гамалія Микола Федорович (1859-1949)

Український та радянський мікробіолог і епідеміолог, почесний академік Академії Наук СРСР (з 1940), заслужений діяч науки (з 1934). Походить з давнього козацького роду Гамалії.

За час роботи в Одесі Гамалія відкрив холероподібних вібріонів у птахів («вібріон Мечникова»); під час спалаху в Одесі чуми в 1901 р. він довів роль корабельних щурів у поширенні цієї хвороби.

Ще в 1899 р. Гамалія висловив думку про «невидимих мікробів» як збудників раку. Вірусної теорії раку він дотримувався до кінця свого життя. Гамалія довів вірусну природу чуми рогатої худоби та інфекційної анемії у коней; заклав основи вчення про бактеріолізину-бактеріофаги.

IV. Вчені – селекціонери.

*«Хто зерно сіє золоте,
В землі палку невтому,
Той сам пшеницею зросте.
На полі вселюдському.»*

1. Смиренко Лев Платонович (1855 – 1920)

Український вчений-садівник і помолог, зробив величезний внесок у розвиток промислового садівництва Російської імперії. Л.П.Смиренко заклав наріжний камінь у фундамент наукового сортознавства плодових рослин, став фундатором нового виробничо-біологічного напрямку в сучасній помології. Вчений започаткував глибоке наукове дослідження та випробування в умовах України найцінніших сортів плодових культур.

Впродовж життя Л.П.Смиренко опублікував близько 100 капітальних наукових праць. Серед них три томи “Помології”, які витримали два видання і стали окрасою української садівничої науки.

2. Ремесло Василь Миколайович (1907-1983)

Український радянський вчений в галузі селекції та насінництва пшениці. Академік АН СРСР (з 1974 року) і ВАСГНІЛ (з 1964 року). Член-кореспондент Академії сільськогосподарських наук НДР (з 1974 року). Доктор сільськогосподарських наук (з 1964 року).

Великою заслугою вченого є розробка та впровадження в селекційну практику методу отримання високоврожайних сортів озимої пшениці з підвищеною стійкістю до екстремальних умов. Роботи зі створення пластичних зимостійких сортів озимої пшениці значно розширили ареал вирощування цієї культури в нетрадиційних зонах. Сорти озимої пшениці, створені особисто і під його керівництвом, стали значущим фактором підвищення врожайності і валових зборів зерна в колишньому СРСР і країнах РЕВ. Шедевром світової селекції є сорт «Миронівська-808», а всього ним створено і районовано 20 сортів озимої пшениці. Автор понад 200 наукових праць, у тому числі 5 монографій.

3. Іванов Михайло Федорович (1892 – 1962)

Радянський вчений у галузі тваринництва, селекціонер, Академік Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені Леніна (1935).

Іванов запропонував науковообґрунтовану методику і систему заходів для виведення нових і удосконалення наявних порід овець. Він вивів асканійську породу тонкорунних овець і українську степову білу породу свиней, а також почав роботу по виведенню нових порід овець типу корріделів, гірського мериноса і плодovitої каракульської породи овець. Іванов відкрив ряд факторів утворення і розвитку різних ознак, а також якостей каракульського смушка і розробив наукову

класифікацію смушків, яка стала основою оцінки і сучасної системи племінної роботи по розведенню каракульських овець. Іванов — один із засновників зоотехнічної дослідницької роботи в СРСР.

4. Кияк Григорій Степанович (1910 – 1987)

Видатний учений і педагог у галузі аграрної науки, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Академії наук УРСР, заслужений діяч науки УРСР, завідувач кафедри рослинництва і луківництва (1947–1987 рр.)

Григорій Степанович виплекав високоврожайні сорти пшениці ярої Дублянка — 4 та Новоподільська, пшениці озимої Галицька, жита озимого Львівське, ріпаку озимого Дублянський і ріпаку ярого Львівський, бобів кормових, Коричневі тощо.

Багато років учений приділяв значну увагу вивченню раціонального використання торфовищ.

Григорій Кияк — автор близько 200 наукових праць з питань рослинництва, луківництва, селекції та охорони природи, в тому числі підручників, навчальних посібників, восьми монографій, брошур і статей. На особливу увагу заслуговує підручник «Луківництво» для студентів сільськогосподарських ВНЗ, який перевидавали чотири рази.

5. Кащенко Микола Феофанович (1855 - 1935)

Селекціонером створено ряд цінних сортів яблук: Багрянка, Сибірська зоря; а також махрову троянду, сорти дині, кукурудзи, два сорти морозостійких абрикосів, два сорти персиків. Вчений опублікував близько 140 праць з ембріології хребетних, гістології, акліматизації рослин.

V. Репресовані вчені.

*«І живуть у пам'яті народу
Його вірні дочки і сини.
Їх життя, їх помисли високі,
Котрим не судилось розцвісти.»
(В. Симоненко)*

1. Гаморак Нестор Теодорович (1892 – 1937)

Учений-ботанік, фізіолог рослин, професор. Досліджував анатомію та фізіологію рослин. Уклав «Порадник по збору лікарських рослин», книжку «Світ бактерій. Значення бактерій в економіці природи та в економіці людства» (1927).

З 1930 року, за запрошенням академіка Миколи Холодного, працював професором кафедри фізіології рослин Київського інституту професійної освіти (так тоді називався Київський університет) та у відділі фізіології Інституту ботаніки ВУАН.

1932 року незаконно заарештовано. Був у засланні. За постановою трійки УНКВС Омської області розстріляний 1 вересня 1937 року.

2. Станчинський Володимир Володимирович (1882 – 1942)

Один з фундаторів радянської екології, відомий орнітолог, активний діяч охорони природи і заповідної справи. В.В.Станчинський (1882-1940) у 30-ті роки працював у секторі екології при Інституті зоології та ботаніки Харківського державного університету.

Він на 10 років раніше від В.Н.Сукачова підійшов до ідеї біогеоценозу як функціональної єдності біоценозу та абіотичних факторів. Праця В.В. Станчинського "До розуміння біоценозу" (1933) є класичною в галузі вивчення зв'язків між організмами в ценотичних системах. У 1931 році Володимир Станчинський був одним з активних ініціаторів перетворення заповідника "Асканія-Нова" в степовий інститут екології.

21 лютого 1942 р. постановою Особливої Наради при НКВС СРСР за статтею 58 він був засуджений до 8 років виправно-трудових таборів «за антирадянські висловлювання і як соціально-небезпечний елемент».

3. Яната Олександр Алоїзович (1888 – 1937)

Український агроном і ботанік чеського походження. О. Яната — один з організаторів заповідників Конча-Заспа та Канівського, його зусиллями вдалося врятувати від розорювання Хомутівський степ.

Олександр Яната один з авторів визначаючого природоохоронну політику України двадцятих років декрета «Про охорону пам'яток культури та природи», затвердженого ВУЦІВ та СНК УРСР 16 червня 1926 р. Особливу увагу приділяв вчений захисту заповідника Асканія-Нова, де працював науковим консультантом.

У 1925 році ним підготовлено разом з комісією президента ВУАН академіка В. І. Липського, науково обгрунтовані рекомендації щодо покращання заповідної справи в Асканії.

15 березня 1933 року постановою президії Української сільгоспакадемії О. А. Янату за «протягнення» буржуазних теорій в області «боротьби з бур'янами» звільнено з роботи в Інституті захисту рослин. Того ж року заарештований.

4. Скоробогатий Олексій Феодосійович (1871 – 1945)

Відомий діяч охорони природи в Україні. Одним з перших став займатися залісненням Кримської яйли, для чого ще в 1908 р. був направлений до Австрії з метою вивчення досвіду заліснення австрійського карсту.

О. Ф. Скоробогатий був у числі організаторів не тільки Кримського заповідника. Він один з перших, ще в 1925 р., підняв питання про створення заповідника Мис Мартьян, що відбулося лише в 1973 р.

На початку 1934 р. його, разом з О. А. Янатою і В. В. Станчинським, було виведено зі складу Українського комітету охорони пам'яток природи. О. А. Яната і

В. В. Станчинський на цей час вже були репресовані. О. Ф. Скоробагатий теж був заарештований.

**5. Смиренко Володимир Львович
(1891 - 1938)**

В. Смиренко очолював Львівську дослідну станцію. Репресований та розстріляний у 1938 році.

**6. Вавилов Микола Іванович
(1887 - 1943)**

М. Вавилов свою плідну роботу здійснював на Україні. Академік АН України. Очолював інститут прикладної ботаніки, а згодом Інститут генетики АН СРСР. Основні наукові праці були присвячені питанням генетики та селекції. Вчений встановив Центри походження культурних рослин, сформулював Закон гомологічних рядів у спадковій мінливості. Його спадщина належить світовій науці. М. Вавилов репресований у 1943 році.

VI. Вчені сучасності та вчені Прикарпаття.

*«У всьому світі кожен зна –
Є Батьківщина лиш одна.
І в нас вона одна єдина:
Це наша славна Україна. »
(Д. Комілевська)*

**1. Ситник Костянтин Меркурійович
(1926 р.н.)**

Ботанік, фізіолог рослин родом з Луганська, дійсний член АН УРСР (з 1973; з 1974 її віце-президент), Почесний директор Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України, академік НАН України. Член Українського ботанічного товариства, почесний член Російського товариства фізіологів рослин.

Під безпосереднім керівництвом та особистою участі Ситника в 70-ті роки ХХ століття були започатковані дослідження з біо- та хемосистематики рослин, закладено основи для подальшого розвитку генетичної та клітинної інженерії рослин в Україні.

**2. Боєчко Федір Федорович
(1934 р.н.)**

Український педагог, науковець Прикарпаття. Ф. Ф. Боєчко автор понад 100 наукових праць, у тому числі 20 підручників і посібників для студентів ВНЗ, училищ та вчителів і учнів шкіл.

Коло наукових інтересів: біохімія вітамінів та мікроелементів, методика викладання біохімії та полімерної хімії у системі вищої школи.

Написав і видав перший в Україні навчальний посібник з хімії полімерів для студентів природничих факультетів ВНЗ. Серед опублікованих праць – «Хімія полімерів» (1965), «Основи хімії полімерів» (1976), «Основи органічної і

біологічної хімії» (1982), «Біохімія для вчителів» (1985), «Органічна хімія» (1981, 2001), «Біологічна хімія» (1989, 1995), «Основні біохімічні терміни і поняття» (1993) тощо.

3. Амосов Микола Михайлович (1913 – 2002)

Радянський та український лікар, учений в галузі медицини та біокібернетики, громадський діяч, академік Національної академії наук України (1969) та Академії медичних наук України (1993), лауреат Ленінської премії (1961), Державної премії УРСР (1978, 1988) і Державної премії України в галузі науки і техніки (1997). Директор Інституту серцево-судинної хірургії (1983–1988). Доктор медичних наук (1953).

Микола Михайлович – видатний хірург, який один із перших у Радянському Союзі почав проводити операції на серці. На його рахунку тисячі врятованих життів. Він створив інститут серцево-судинної хірургії та першим здійснив протезування мітрального клапана серця, а на міжнародному рівні він вперше ввів у вживання протезування клапанів серця, що мають антитромботичні властивості.

4. Генік Степан Миколайович (1936 р.н.)

Заслужений діяч науки і техніки України, професор, доктор медичних наук, вчений-винахідник, конструктор оригінальних хірургічних інструментів, автор спільного з вченими Дюсельдорфського університету проекту „Нові медичні хірургічні технології”.

Разом з асистентом В. М. Кресою, нині професором, Степан Миколайович започатковує конструкції зшивачів м'яких тканин, хірургічних зшивальних апаратів, пристроїв для з'єднання судин, для проведення гемостазу.

Творчий доробок вченого-винахідника налічує 37 авторських свідоцтв і 7 патентів на винаходи та 43 посвідчення на раціоналізаторські пропозиції. С. М. Генік є автором 4 монографій з хірургії, збірника ситуаційних задач, 8 книг на громадсько-культурну тематику, публікує 297 наукових праць, 5 методичних рекомендацій з вивчення хірургічних захворювань тонкої кишки, сорбційної детоксикації, конструкції зшиваючих апаратів м'яких тканин, лікування облітеруючих захворювань судин нижніх кінцівок та гнійно-некротичних процесів при цукровому діабеті.

5. Кресо Василь Михайлович (1951 р.н.)

Галичанин, вчений-винахідник, доктор медичних наук, професор та судинний хірург.

На початку наукової діяльності вивчає в експерименті методи захисту транспорту тонкої кишки від ішемічного ушкодження на етапах пересадки (при зборі трансплантанту, консервації та в післяопераційному періоді). В його творчому доробку - 34 винаходи, 27 з яких захищені авторськими свідоцтвами колишнього СРСР і 7 - патентами України. 14 винаходів - запатентовані в Англії, Іспанії, Італії,

Німеччині, США, Франції та Японії. В межах медичного університету має 50 раціоналізаторських пропозицій, які ефективно використовуються в лікувальній практиці

6. Ромадіна Ольга В'ячеславівна
(1963 р. н.)

Кандидат медичних наук, доцент кафедри генетики Харківської медичної академії. Автор 120 наукових праць, трьох навчальних посібників. О. Ромадіна займається проблемою довголіття. Вперше в Україні вивчила вплив первинної профілактики на репродукційну функцію сім'ї в умовах сучасної екологічної ситуації.

Висновки

Біологія - ключ до гармонійного існування природи й людини, що є обов'язковою умовою не тільки сталого розвитку сучасної цивілізації, а й існування людства.

Пам'ять – одна з найважливіших властивостей людини.

Так, як не можна забути власного батька і матір, бо вони дали нам життя; дім, у якому ми народились та вирости – так не можна забути свій народ та його історію. Ми – частина народу. Без всіх нас немає ні народу, ні історії...

Наш святий обов'язок знати свою історію, знати своїх світочів науки і культури. Інакше наше самоусвідомлення як нації буде неможливим, без чого буде неможливою її самоорганізація.